

Deel X - Familie de Sadeleer te Haaltert.

E.H. Jozef De Brouwer(†) behandelde in een uitvoerige bijdrage in 'Het land van Aalst' de familie de Sadeleer (187). Wij maakten dankbaar gebruik van zijn gegevens om hier voornamelijk de familieleden te vernoemen die een rol gespeeld hebben in de Haaltertse politiek sinds 1830.

Betekenis van de naam.

De naam behoort tot de tak van de beroepsnamen, zoals De Bakker, De Brouwer, De Smet e.a. Hij zou betekenen: zadelmaker. Jozef Van Overstraeten geeft eveneens als mogelijke betekenis Desadeller = oorkondenschrijver, van het Duitse 'Zadler'.

De Brouwer ontdekte een 'De Zadelare' te Haaltert in 1390. Zeker is dat het geslacht sedert 1481 voorkwam in de reeks van politieke gezagsdragers in de gemeente met o.m. Henderic de Zadeleer, schepen van 1481 tot 1502.

Het familieblazoen, reeds gebruikt door Passchier de Sadeleer in 1618, is "Van sabel (zwart) met een keper van zilver, beladen met vijf koeken van keel (rood) en vergezeld van drie spoorradertjes van zilver." Hun wapenspreuk luidde: "Semper Mémor Patriae" (altijd het vaderland gedenkend).

Dominicus de Sadeleer.

Geboren te Haaltert op 30 januari 1769 en er overleden op 23 juli 1847. Hij was landbouwer op de Bruul, grondeigenaar, zakenman, 'practizijn' (bepleiter van gerechtszaken), bierbrouwer en... politieker.

Dominicus huwde met Marie-Anna Haelterman uit Deftinge.

Hij richtte in 1824 in de Kattestraat een steenbakkerij op en bekwam de toelating om in 1833 in de huidige warande op het Dorp een bierbrouwerij te starten (de Boomgaard). In 1838 kwamen zijn beide zonen, Constant en Jaak als verantwoordelijken in het brouwersbedrijf. Door de aksijnzen werden zij in 1846 betrapt en veroordeeld op het brouwen vóór het aanvangsuur. Zij betaalden een minnelijke schikking van 400 fr en 258 fr procesonkosten. Omstreeks 1845 liet hij het warandehuis bouwen. Dominicus was in 1822 reeds lid van de gemeenteraad en werd aangesteld als schepen.

Er kwamen acht kinderen, allen geboren te Haaltert.

- Jan-Baptist, ° 9-5-1797 en † 11-3-1829 te Haaltert, priester;
- Lodewijk, ° 27-6-1798, zie hieronder;
- Sofie, ° 27-12-1799 en † 4-10-1847 te Haaltert, ongehuwd;
- Angela, ° 10-7-1801 en † 21-8-1879 te Haaltert, ongehuwd;
- Jozef, ° 26-3-1803 en † 14-9-1823 te Haaltert, ongehuwd;
- Constant, ° 7-8-1806, zie hieronder;
- Jaak, ° 9-2-1808, zie hieronder;
- Francis, ° 19-12-1809 en † 4-6-1823 te Haaltert.

Lodewijk de Sadeleer.

Oudste zoon van Dominicus, werd geboren op 27 juni 1798. Hij werd landbouwer en brouwer, bleef vrijgezel en werd op 27 oktober 1830 verkozen tot burgemeester van Haaltert.

Vele huisgezinnen werden door hem geholpen in de hongerejaren 1846-1848. Hij stichtte samen met onderpastoor De Meyer de kantscholen en was de drijvende kracht bij de vergrotingswerken van de parochiekerk in 1842. Een gedenksteen herinnerde aan dit feit. Lodewijk bleef burgemeester tot 1858 en overleed in Geraardsbergen op 20 december 1858.

Constant de Sadeleer.

Geboren op 7 augustus 1806. Hij beoefende eveneens het brouwersberoep en was zeer actief in de plaatselijke politiek en in het socio-culturele leven. Hij was gemeenteraadslid van 1861 tot 1879 en voorzitter van de kerkfabriek. In 1875 stichtte hij de fanfare 'De jonge kunstminnaars'. Zijn aandacht ging eveneens naar de ontplooiing van het katholiek onderwijs. Ook buiten de dorpsgrenzen was hij actief o.m. in de "Katholieke en bewarende vereniging" van het arrondissement Aalst. Hij bleef ongehuwd en overleed te Haaltert op 19 november 1880.

Jaak de Sadeleer.

Geboren op 9 februari 1808, beoefende samen met zijn broer Constant het brouwersvak uit in de brouwerij 'De Boomgaard'. Huwde met Marie-Thérèse Cosijns, een brouwersdochter uit Meerbeke. In 1830 werd hij aangesteld tot bevelhebber van de Burgerwacht en was ook voorzitter van het Genootschap van de H. Vincentius à Paulo. Jaak de Sadeleer overleed in zijn geboortedorp op 7 september 1881.

Uit het huwelijk van Jaak de Sadeleer en Marie-Thérèse Cosijns werden te Haaltert vijf kinderen geboren.

- Lodewijk, °6-10-1852, zie hieronder;
- Angelina, °14-8-1854 en † 25-10-1928 te Haaltert, ongetuwd;
- Mathilde, °23-7-1856 en † 27-1-1925 te Haaltert, ongetuwd;
- Emile, °12-2-1858, zie hieronder;
- Jozef, °22-5-1861 en † 6-1-1922 te Erembodegem.

Jozef werd notaris, huwde met Pauline Charlotte Heyman uit Brussel. Enkele jaren was hij actief als gemeenteraadslid in Erembodegem.

Lodewijk Baron de Sadeleer.

Haalterts verdienstelijkste burger én beroemdste telg van familie de Sadeleer zag het levenslicht op 6 oktober 1852. Hij huwde met Madeleine Maria van Hoorde uit Brussel, de dochter van Senator van Hoorde. Er kwamen drie kinderen. Lodewijk overleed in Brussel op 22-3-1924 en rust op het kerkhof te Haaltert.

Na de lagere school studeerde hij aan het Jezuïetencollege te Aalst waar hij als primus afstudeerde in 1872. Na vier jaar studie aan de universiteit in Leuven behaalde hij het doctoraat in de rechten. Hij was actief bij de hoven van beroep te Gent en te Brussel.

In 1878 werd hij verkozen in de gemeenteraad, tot 1884 en in de provincieraad tot 1882.

Als volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Aalst deed hij in 1882 zijn in-

Foto: ACL Brussel

trede in het parlement tot 1912. Als jonge Vlaamsvoelende parlementariër kwam hij in zijn meetings op voor 'de rechten van de Vlamingen en tegen de verpruising van het leger'. Hij was fel gekant tegen de kiesuitbreiding van 1871 en tegen het algemeen stemrecht.

In april 1875 was hij de voornaamste redenaar bij de stichtingsvergadering van het Aalsterse Davidsfonds waarin hij ondermeer het belang van onze taal beklemtoonde: *"De taal is de duurbaarste eigendom van een volk, 't verhevenste kenmerk zijner karakters. De taal is de zekerste waarborg van ons eigen bestaan.'t Is als een donderscherp tegen de verzwakking van den nationalen geest"* 188.

In de kamer fungeerde hij eerst als sekretaris van 1883 tot 1897, als onder-voorzitter van 1897 tot 1900 en tenslotte als voorzitter van juli 1900 tot november 1901.

Van 1912 tot zijn dood was hij senator. In de toptien van de voorkeurstemmen klopte hij zijn sterke tegenstanders Charles Woeste en Priester Daens.

Op 14 augustus 1912 werd hij door de koning benoemd tot Minister Van Staat en in 1922 werd Lodewijk de Sadeleer tot de adelstand verheven en werd hij gemachtigd de baronstitel te dragen en het wapenschild te gebruiken.

De senator behoorde door zijn kennis tot de toppolitici van ons land en kreeg dan ook belangrijke taken toebedeeld.

In augustus 1914 nam hij deel aan de kroonraad door Koning Albert bijeengeroepen om een antwoord op het Duits ultimatum voor te bereiden.

Hij leidde tijdens Wereldoorlog I in de Verenigde Staten een propaganda- en hulpmissie ten gunste van België, als afgevaardigde van koning Albert en was buitenge-

woon gezant van de koning in een speciale missie bij de koning van Portugal in 1910.

Voor het ministerie van justitie bij de Internationale conferenties voor het zeerecht vertegenwoordigde hij ons land in Venetië (1907), in Bremen (1909), St-Louis USA (1904) en in Luik (1905).

Hij was lid van de beschermcommissie en voorzitter van de afdeling 'Sociale Economie' bij de internationale tentoonstellingen van Brussel (1897), Parijs (1900), Luik (1905) en Brussel (1910). Hij was eveneens lid van de commissies ingesteld door de regering voor het onderzoek van statuten der stokerijen en voor de te nemen maatregelen in verband met bottervervalsing.

In talrijke verenigingen en instellingen deed hij zijn invloed gelden. Hij was lid van de Algemene raad van de ASLK sedert 1889, lid van de beheerraad sinds 1910, lid van het toezichtscomité van de deposito- en consignatiekas en lid van het toezichtsc comité van de delgingskas¹⁸⁹.

In 'Oude portretten' typeerde L. De Rijck Baron de Sadeleer als volgt:

"Hij mag als een sleutelfiguur beschouwd worden van het conservatief katholiek blok dat tegen het anticlericalisme van de liberalen een stevig front had opgebouwd.

Bekend is zijn uitval op de progressieve stellingen in 'Het Land van Aalst': 'De katholieke eenheid moet voor alles bewaard blijven. Wereldlijk en geestelijk gezag zijn geen afzonderlijke waarden. Wie één van beide ondermijnt, brengt de maatschappelijke structuren zelf in gevaar. Daarom moeten wij de monarchie steunen.'

Hij stond niet vijandig tegen hervormingen wanneer deze de hogervernoemde orde niet in het gedrang brachten. De kieswethervorming in 1904 waarbij de evenredige vertegenwoordiging zou worden ingevoerd, vond in zijn ogen geen genade.

Als christelijk denker ageerde hij tegen de vrijdenkerij in de hogere legerleiding.

Baron de Sadeleer was een veelzijdig talent. Hij werd echter beperkt door een katholiek traditionalisme dat ook en vooral vasthield aan een politieke machtspositie¹⁹⁰.

Het gezin kreeg drie kinderen allen geboren in Sint-Joost-ten-Node.

- Paul, °21-8-1887, zie hieronder;

- Etienne, °28-4-1889 en gesneuveld in Amiens op 26-3-1918. Hij was student in de rechten en oorlogsvrijwilliger.

- Marie-Louise, °8-11-1892 en † 15-6-1974 te Etterbeek. Zij huwde met Ferdinand de Meurs (Fr.)

Emile de Sadeleer.

Geboren op 12 februari 1858 en † 9 september 1920 te Haaltert, ongehuwd. Hij studeerde aan het Sint-Jozefcollege te Aalst. Later beheerde hij de brouwerij 'De Boomgaard'.

In 1884 nam hij de plaats in van zijn broer Lodewijk in de gemeenteraad en werd op 26-jarige leeftijd burgemeester. Hij bekleedde dit ambt gedurende 35 jaar.

Beschuldigd van kontakten met de geallieerden werd hij door de bezetter aangehouden en 17 maanden opgesloten in een kamp in Holzminden (D).

Paul Baron de Sadeleer.

Geboren op 21 augustus 1887, overleed in Elsene op 16 december 1973 en werd in Haaltert ten grave gedragen.

In 1912 huwde hij met Ida Braun (Elsene) en had zes kinderen. Na de dood van zijn echtgenote huwde hij een tweede maal in 1929 met Marie Josse (Fr.) en kreeg nog drie kinderen.

Paul de Sadeleer aanvaardde in 1932 een schepenambt. Hij werd eveneens verkozen voor de provincieraad en in 1938 burgemeester benoemd. Hij omgordde de sjerp tot 1961.

Het gezin verbleef hoofdzakelijk in Brussel, zodat de kinderen niet geïntegreerd werden in het Haaltertse politieke en/of socio-culturele leven. Baron de Sadeleer was dan ook de laatste 'de Sadeleer' die na 500 jaar medezeggenschap in het gemeentelijk beleid zijn handtekening plaatste onder administratieve documenten.

Volgens de wens van de overledene, onderhandelden de erfgenamen met het gemeentebestuur en kwam het domein 'de Warande', sinds eeuwen verblijfplaats van familie de Sadeleer, in 1976 in het bezit van de gemeente. Een gedenkplaat aan de woning herinnert aan dit feit

Paul Baron de Sadeleer

Grafzerken van de familie de Sadeleer op het kerkhof te Haaltert.

A la chère mémoire de

PAUL

Baron de SADELEER

Né à Saint-Josse-ten-Noode le 21 août 1887,
et pieusement décédé à Ixelles
le 16 décembre 1973
et de son épouse

MARIE JOSSE

Baronne de SADELEER

Née à Payrac (Lot) le 14 octobre 1899,
et pieusement décédée à Haaltert
le 8 août 1973.